

Oruc QULIYEV
Xətai rayon MKS-in direktoru

İNFORMASİYALAŞDIRMA CƏMİYYƏTİNDƏ XƏTAI RAYON MKS-İN FƏALİYYƏTİ HAQQINDA

Tarixi-mədəni, ədəbi-bədii və elmi fəlsəfi irsin toplanıb saxlanılmasında, bəşər mədəniyyətinin qazandığı nailiyyətlərin nəsildən-nəslə çatdırılmasında, cəmiyyətin intellektual mənəvi potensialının inkişafında əvəzsiz rol oynayan və xalqın milli sərvəti olan kitabxanalarımız çox qədim bir tarixə malikdir.

Azərbaycan ərazisində ilk kitabxanalar həmin ərazidə ən erkən dövlət qurumlarının mövcud olduğu dövrdə yaranmışdır. V əsrdə Albanların yazılı dili yarandıqdan sonra Qafqaz Albaniyasında kilsə və məktəblərdə bu dilə tərcümə edilmiş kitablardan ibarət kiçik kitabxanalar yaradılmışdır. VII əsrdə (bu dövrdə Azərbaycan ərəblər tərəfindən istila edilmişdi) məscidlərin və mədrəsələrin nəzdində kitabxanalar yaradılmışdı.

Orta əsrlərdə Azərbaycanda saray kitabxanaları ilə yanaşı, dini, xüsusi elmi və şəxsi kitabxanalar mövcud idi.

XIX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanda kütləvi kitabxana və qiraətxanalar, əsrin sonunda isə neft sənayesi işçiləri üçün texniki ədəbiyyat fonduna malik olan kitabxanalar yaradılmağa başlanmışdı.

XX əsrdə respublikanın ən böyük kitab xəzinələri yaradılmış, bütün bölgələri əhatə edən geniş kitabxanalar şəbəkəsi qurulmuş və mərkəzləşdirilmiş kitabxanaların maddi-texniki bazası möhkəmləndirilmiş və kitab palatası təşkil olunmuşdur.

Bu gün Azərbaycanda geniş kitabxana-informasiya şəbəkəsinə malik 12 mindən artıq müxtəlif tipli kitabxana mövcuddur.

Müasir informasiyalaşdırılmış cəmiyyət şəraitində kitabxanaların qarşısında əhalini yüksək kitabxana və informasiya xidməti ilə təmin etmək, Respublikanın sosial-iqtisadi, siyasi və mədəni inkişafında, müstəqilliyin irəli sürdüyü tələblərə uyğun yeni insanın yetişdirilməsində, ictimai-siyasi həyatın humanistləşdirilməsində, demokratiyanın və milli özünüdərkini inkişafında, azərbaycançılıq ideologiyasının təbliğində insanların ümumbəşəri sərvətləri olan kitabxanalardan istifadə etmək hüququnu təmin etmək vəzifələri qoyulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin son illər kitabxana sahəsinin inkişafı ilə bağlı bir-birinin ardınca qəbul etdiyi çoxsaylı qərarlar, o

cümlədən ilk dəfə Azərbaycan Respublikasında kitabxana informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət proqramı Azərbaycan Dövlətinin bu sahəyə prioritet bir məsələ kimi baxdığını və kitabxana ictimaiyyətinin bu qərarlardan irəli gələn məsələlərin həyata keçirilməsi üçün çox böyük məsuliyyət daşmasının vacibliyini ortaya qoymuşdur.

Bu və ya digər vəzifələrin həyata keçirilməsində digər kitabxanalar kimi, Xətai rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi də öz töhfəsini verməyə çalışır.

Xətai rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi 1974-cü ildə Keçmiş SSRİ hökumətinin ölkədə kitabxana işinin inkişafında yeni keyfiyyət mərhələsi olan kitabxanaların mərkəzləşdirilməsi haqqında qərarından sonra Bakıda eksperiment olaraq ilk və yeganə sistem kimi 1975-ci ildə yaradılmışdır.

Xətai rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi Mərkəzi Kitabxana və 4 filialı özündə birləşdirir və yarandığı gündən kitabxana işinin bütün forma və metodlarından istifadə edərək əhaliyə kitabxana-bibliografiya və informasiya xidməti göstərmiş, MKS-in maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, digər kitabxanalarla əlaqələrin qurulması, zamana uyğun kitabxana işində baş verən yeniliklərin MKS-də tətbiqi və s. istiqamətdə iş aparmışdır ki, nəticədə Xətai rayon MKS hal-hazırda öz səmərəli fəaliyyəti ilə digər kitabxanalardan fərqlənir.

Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi fondunda müxtəlif məzmunlu 170 min nüsxədən artıq ədəbiyyat qoruyub saxlamaqla 20 mindən artıq oxucuya xidmət göstərir ki, bunlar da müxtəlif kateqoriyaya (müəllim, həkim, mühəndis, fəhlə, tələbə və şagird, təqaüdcü, istehsalatda çalışanlar, mütəxəssislər və s.) aid oxuculardan ibarətdir.

İl ərzində kitabxanaya ayrı-ayrı elm sahələri üzrə, milli və digər dillərdə təxminən 4 minə qədər yeni ədəbiyyat daxil olur ki, bunların kitabxana qaydasında işlənilib kitabxanalara verilməsi və oxucuların istifadəsinə çatdırılması üçün operativ şəkildə iş aparılır.

Dövri mətbuata abunə ilə yanaşı Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin Mərkəzi Kitabxanasında internet vasitəsi ilə oxuculara xidmət işi təşkil olunmuşdur ki, bu da son vaxtlar kitabxanaya müraciətləri xeyli artırmış, kitabxanaya gəliş il ərzində 100 mindən artıq olmuş, oxuculara kitab verilişi isə 200 mindən çox olmuşdur.

Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemində kataloqlarla aparılan iş-ədəbiyyatın kataloqlaşdırılması, kataloqlara düzülmiş kartoçkalar, kataloqların redaktə olunması; məlumat-bibliografiya işi - oxuculara verilən

yazılı və şifahi arayışlar, biblioqrafik kartotekaların və onlara daxil edilmiş yeni kartoçkaların işlənməsi; kütləvi tədbirlərin keçirilməsi - sərgilər, biblioqrafik icmallar, oxucu konfransları, kitab təqdimatları, ədəbi-bədii gecələr, görüşlər, məruzə və mühazirələr, stendlərin təşkili; təşkilatı-metodik iş - filiallara gedişlər, metodiki məktubların və tövsiyələrin hazırlanması, kitabxana işçilərinə verilən məsləhətlər, seminarların keçirilməsi, Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminə daxil olan yeni ədəbiyyat haqqında informasiya bülletenlərinin hazırlanması və digər metodiki tədbirlər; kadrlarla iş- işçilərin ixtisasının artırılması üçün müxtəlif kurslara o cümlədən kompüter kurslarına göndərilməsi, işə qəbul zamanı təhsilli və təcrübəli işçilərə üstünlük verilməsi, təcrübə mübadiləsi üçün müxtəlif kitabxanalara ezamiyələrin təşkili və s. xüsusi diqqət mərkəzində olmuşdur ki, nəticədə oxuculara verilən rədd cavabları xeyli azalmışdır.

İl boyu ayrı-ayrı şöbələrin fondla aparılan sistemli işi nəticəsində fondun düzülüşü və ondan istifadə işi yaxşılaşmış, fonddakı lazımsız ədəbiyyat silinmiş, lazımlı, lakin az istifadə olunan ədəbiyyat depozitar fonda verilmişdir.

İnformasiya texnologiyalarının tətbiqi və istifadəsinə xüsusi diqqət yetirilmiş kitabxanada beynəlxalq təşkilatların köməyi ilə resurs informasiya mərkəzi yaradılmış, və mərkəz kompüter, sürətçıxarma aparatı və digər lazımi avadanlıqlarla təmin olunmuş yüzlərlə oxucu həmin mərkəzdə pulsuz kompüter kursları keçərək biliklərə yiyələnmişlər.

Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin saytı yaradılmış (Xətai-MKS.az) və oxucuların istifadəsinə verilmişdir, eyni zamanda M.F. Axundov adına Milli Kitabxananın dəstəyi ilə VTLS-Virtua proqramı əsasında Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin fondunda olan ədəbiyyatın elektron kataloqunun yaradılması üzərində bir neçə ildir iş aparılır və hal-hazırda fondda olan ədəbiyyatın 50%-ə qədəri kompüterin yaddaşına verilmişdir ki, bu da oxucuların kitabxanadan istifadəsinin xeyli yaxşılaşdırmışdır.

Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin kollektivi öz işini günün tələbləri səviyyəsində qurmaq üçün kitabxana işinin müxtəlif forma və metodlarından istifadə edir, ətrafdakı təhsil ocaqları və istehsalat müəssisələrinə gedişlər edir, oxucular üçün səyyar xidmətlər təşkil edir, açıq rəf üsulundan istifadə edir, müxtəlif mövzularla əlaqədar məqalələr hazırlanır ki, bütün bunlar oxucuların kitabxanadan istifadəsini asanlaşdırır, diyarşünaslıq işi, ekologiya, gənclərlə iş, ölkəşünaslıq, vətənpərvərlik,

milli bayramlara aid olan işlər, əmək tərbiyəsi, estetik tərbiyə və s. bağlı müxtəlif tədbirlər keçirilir.

Xətai rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin S. Vurğun adına Mərkəzi Kitabxanası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin xüsusi əmrinə əsasən Mərkəzi İncəsənət kitabxanası statusu almışdır ki, bununla əlaqədar Mərkəzi Kitabxanada ayrıca İncəsənət və Fonoteka şöbəsi fəaliyyət göstərir və burada incəsənətin bütün sahələri ilə əlaqədar çeşidli tədbirlər keçirilir.

Kitabxananın fəaliyyətinin səmərəli olması üçün ən vacib işlərdən biri kitabxanaların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi olmasının əhəmiyyətini dərk edərək, Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin rəhbərliyi bu sahəyə xüsusi diqqət yetirməsi, Mərkəzi Kitabxana və filialların təmirinə, yeni avadanlıq və inventarların alınmasına, xüsusilə yeni texnologiyaların alınıb tətbiq olunmasına kommunal təsərrüfat işinin düzgün qurulmasına, problemlərin lazımı instansiyalar qarşısında qaldırılması və həllinə nail olunmasına səy göstərmişdir.

Mərkəzi Kitabxana Sisteminin kollektivi eyni zamanda şəhər və rayonun ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etmiş və bu işə öz töhfəsini vermişdir.

Mərkəzi Kitabxana Sistemində kitabxana fəaliyyətinin vacib hissəsi olan sorğu-biblioqrafiya və məlumat işi aparılır. Kitabların biblioqrafik icmalları keçirilir, biblioqrafik sərgilər, kataloqlarla iş, əlamətdar günlərə həsr olunmuş mövzu kartotekaları düzəldilir, informasiya bülletenləri tərtib olunur, biblioqrafiya dərsləri keçirilir, diyarşünaslıqla əlaqədar Azərbaycana həsr olunmuş kitabların biblioqrafik icmalları: Azərbaycanın xoş gələcəyi üçün çalışıb-vuruşmuş, mərd qəhrəman oğullarına həsr olunmuş kitabların biblioqrafik icmalları, 20 yanvar, Xocalı faciəsinə həsr olunmuş biblioqrafik icmallar və s. keçirilir ki, bu da əhaliyə daha səmərəli xidmət göstərməyə kömək edir.

XXI əsrdə elmin, texnikanın inkişafı, qloballaşma, informasiya bolluğu, cəmiyyətin bütün sahələrində olduğu kimi kitabxanalarda da yeni texnologiyaların tətbiqi dünyada kitabxana işinə yeni məzmun vermiş, fəaliyyətimizin bütün sahələrində işimizə tamamilə yenidən baxışı zəruri etmişdir. Bu mənada kitabxanalarımızda maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsinə müasir dövrün tələblərinə uyğun əsaslı təmir və yenidənqurma işlərinə, yeni texnika və texnologiyaların tətbiqinə, inventar və avadanlıqların müasirləşdirilməsinə və s. ehtiyac vardır.

Rayon ərazisində kitabxanaların səmərəli yerləşdirilməsi, kitabxanası olmayan ərazilərdə kitabxanaların yaradılması məqsədmüvafiq olardı. Təcrübə mübadiləsi üçün digər ölkələrə ezamiyyələrin təşkili, beynəlxalq konfraslarda kitabxana işçilərinin iştirakı və s. lazımı instansiyalarda bu işə daha çox diqqət ayırmağı zəruri edir ki, bu da dünyada kitabxana-informasiya sahəsində baş verən yenilikləri praktiki olaraq görmək, bu işdə bilavasitə iştirak etmək və qabaqcıl təcrübənin işimizdə tətbiqinə çox böyük töhfə verərdi.

Xətai rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi gələcəkdə fəaliyyətini kitabxana “Kitabxana işi haqqında” qanuna uyğun qurmaqla, beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən həyata keçirilən layihələrdə iştirak etməklə, Azərbaycan Respublikasında kitabxana informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə dövlət proqramının müddəaları əsasında, kitabxana işində yenilikləri özündə tətbiq etməklə müasir dövrün tələbləri səviyyəsində fəaliyyət göstərməyə çalışacaqdır.

Fikrimi ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin kitabxanalar haqqında aşağıdakı sözləri ilə tamamlamaq istərdim “Kitabxana xalq, millət üçün, cəmiyyət üçün müqəddəs bir yer, mənəviyyət, bilik, zəka mənbəyidir, ona görə də kitabxanaya daimi hörmət xalqımızın mədəniyyətini nümayiş etdirən amillərdən biridir...Kitabxanaya, burada çalışan insanlara hörmət və ehtiramımı bildirmək istəyirəm”.

Ümid etmək istərdim ki, yaxın gələcəkdə bizim kitabxanalar da müstəqil Azərbaycanın uğurlarının rəhninə çevriləcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. *Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət proqramı. 2008-ci il*
2. *Xələfov.A.- XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin əsas inkişafı istiqamətləri.:Bakı,2006, 106 s.*
3. *İsmayılov.X.- Kitabxana işinin idarə edilməsinin metodiki və təşkilati məsələləri: Dərs vəsaiti.-Bakı,1996, 98 s.*
4. *Kuzmin.Y. Azərbaycan Kitabxanaları.: Bu gün və Sabah, məruzə.: Bakı,2004, 60 s.*
5. *Məmmədova.L. Azərbaycan kitabxanaları: Modernləşmə yolları axtarışında.:Bakı,2003, 56 s.*
6. *Xətai rayon Mərkəzi Kitabxana Sisteminin hesabatları*

О. КУЛИЕВ

**О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЦБС ХАТАЙНСКОГО РАЙОНА В
ИНФОРМАТИЗАЦИИ ОБЩЕСТВА**

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается деятельность Хатаинского ЦБС г. Баку, особенности обслуживания читателей, модернизация работы библиотеки, процесс создания электронной библиотеки.

O.GULIYEV

**ABOUT CONTEMPORARY ACTIVITY OF
CENTRALISED LIBRARY SYSTEM OF KHATAI REGION**

SUMMARY

The article reviews the activities of Khatai CLS of Baku, particularly service to readers, the modernization of the library, the process of creating an electronic library.